

På slagfälten i Normandie

Himlen är klarblå, havet kokar och vinden rycker i de många flaggor som pryder strandpromenaden på Omaha beach. Barnen skriker och klänger i monumenten i sin oskuldsfulla lek. De har ännu ingen relation alls till de händelser som utspelade sig här för 70 år sedan. Men de förblir inte lyckligt ovetande länge till, det kommer deras föräldrar inom kort se till...

Det som snabbt slår en besökare vid slagfälten i Normandie är att 70 år inte är särskilt lång tid. Kanonerna står kvar i sina värn, krevadhälen är fortfarande många och djupa på sina håll och den gigantiska Mulberryhamnen i Arromanche är fullt synlig med sina rostande pontoner.

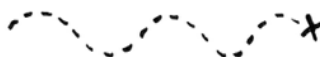
Slagfältsturism är en väletablerad form av resande. Om inte förr så upptäcker man det när man besöker landstigningsstränderna i Normandie. Området är nerlusat av museer, hotell, restauranger och turistbutiker som alla lever gott på det årliga inflödet av militärhistoriskt intresserade personer, och deras mer eller mindre entusiastiska bihang.

De dominerande nationaliteterna är briter och amerikaner, men inte så få svenskar dyker upp under våra dagar i området. De enda som lyser med sin frånvaro är tyskarna. Föga förvånande kanske. Britter och amerikaner kan här odla sina historiska och heroiska myter och känna sig väl till mods på det hela taget. Det är måhända lite elakt att säga så, men det inger förstås inte samma känslor hos ättlingarna till de stridande tyskarna, att besöka dessa stränder.

Den första platsen vi kommer till med historisk koppling till operation Overlord, är den lilla staden Arromanche, som ligger vid den strand som de allierade gav namnet Gold. På denna plats byggde de en gigantisk hamn där det mesta - manskap, fordon, materiel - skeppades i land, när väl kustremsan var säkrad. Rester av anläggningen finns alltså fortfarande kvar och kan inspekteras på nära håll. Hamnens dimensioner är imponerande, men så tjänade den också som huvudsaklig inskeppningshamn i flera månader efter landstigningen den 6 juni 1944. Platsens strategiska och logistiska betydelse kan knappast överdrivas. Ytterligare en hamn påbörjades, men den blåste sönder i en storm den 22 juni.

Inte förrän i december 1944 lyckades de allierade öppna ytterligare en hamn, med motsvarande kapacitet, när Antwerpen äntligen kunde tas i bruk som hamn. Välplacerade kanoner och stridsfordon står uppställda nere vid strandpromenaden i Arromanche, intill det lokala museets entré. Också en tysk kanon finns på plats, en av de fruktade "88-orna".

Ett stycke västerut, vid Longues, mellan Gold och Omaha, kan den hugade studera ett tyskt kustbatteri. Det var med hjälp av dylikt försvar, fasta värn för tunga kanoner, som tyskarna skulle krossa en hotande fiende, helst innan denne kom i land. Platsen var alltså inte en del av landstigningsområdet, men liksom övriga lättfunna mål attackerades dessa kanoner och deras personal, intensivt dagarna och veckorna före landstigningen genom upprepade luftangrepp. Värnen tycks ha hållit bra, för kanorna var fortfarande i funktion på morgonen den 6 juni. Under dagen utkämpades en hård duell mellan tyskarna och de allierade örlogsfartygen ute till havs. Till sist fick tyskarna nog och kanonerna tystnade.

Försvarens gav sig direkt när de första marktrupperna anlände. Ett par av värnen är uppseendeväckande välbevarade, med kanonerna fortfarande på plats. Vi snubblar nästan över det knäckta eldröret från en av dem, som ligger kvar till hälften dold i gräset framför.

Efter Longues blir det Omaha beach med den vackra amerikanska krigsskyrkogården. Sådana har vi besökt förr (Epinal). I perfekta rader står de vita korsen över mestadels tomma gravar - de flesta kroppar har tagits hem till USA. Stämningen är allvarsam och högtidlig, trots de enorma hoparna av turister.

Det fjärde stoppet på vår rundtur är Pointe de Hoc, en dramatiskt klippig kuststräcka som också bevakades av ett tyskt batteri. Tyskarna bombarderades ordentligt dagarna före landstigningen, i likhet med dem vid Lounges. För säkerhets skull riktade de allierade ett anfall mot klippan tidigt på morgonen den 6. Anfallarna - 7th Rangers, Tom Hanks förband i *Rädda menige Ryan* - fick klättra uppför klipporna med repstegar som först skulle fästas med krokarna som sköts upp mot krönet. Allt under intensiv eldgivning förstås. Efter några timmars strid stod amerikanerna som segrare. Bara för att upptäcka att de tunga kanonerna var borttransporterade och deras självupoffrande anfall alltså i viss mån varit meningslöst. Uppenbarligen visste ledningen om detta, men beslutade att genomföra anfallet i alla fall, utan att meddela soldaterna på marken.

Några dagar senare besöker vi en plats där hela Normandie-kampanjen fick sitt dramatiska slut - Mont Ormel vid Falaise. Saken är ju den att de världsberömda händelserna den 6 juni, bara var det första lilla steget i en seg och utdragen kampanj som varade hela sommaren 1944. Först i augusti lyckades amerikanska trupper bryta igenom tyskarnas linjer utanför Saint Lo. På några dagar lyckades de allierade omringa de hårt pressade tyskarna. I det som kom att kallas Falaise-fickan trycktes de kvarvarande tyska trupperna ihop. Den enda vägen ut ur denna dödsfälla slingrar sig fram över slätten nedanför Mont Ormel. Därifrån kunde en polsk division som bitit sig fast på berget lobba in dödsbringande granater mot de retirerande tyskarna. Följaktligen attackerades de gång på gång men kunde envist hålla sig kvar. Det hela slutade i katastrof för tyskarna, i princip hela deras armégrupp förintades. I och med detta var slaget om Frankrike i praktiken över.

Andra noteringar som vi gör dessa dagar, är dels hur grymma och hårda striderna var, dels hur litet stridsområdet sommaren 1944 egentligen var. Detta faktum var skonsamt för Frankrike som helhet, men desto värre för människorna som levde i Normandie. Striderna utvecklades till en katastrof för den franska civilbefolkningen. I stort sett alla större städer i området förintades fullständigt, inte minst genom urskillningslös allierad flygbombning. Fler civila fransmän dog dessa sommarveckor, än engelsmän som dog under hela den tyska bombkampanjen mot England 1940.

Det är tur att vi ledsagas av så vackert sommarväder på vår slagfältsresa, tänker vi. Annars blir känslan av sorg och vemod alltför tung att bära. Medan vi kämpar på i det sommarfagra Normandie tänker vi också på bildningsarvet och besinnar att vi svenskar behöver lära oss mer om vad européer i övrigt har gått igenom. Och det är en hel del.

